

Nr 302

Av fru **Hamrin-Thorell m. fl.**, *angående en ekonomisk värdering av hemarbete.*

(Lika lydande med motion nr 414 i Andra kammaren)

Försök till en ekonomisk värdering av det produktiva arbete som utförs i hemmen företogs av statliga kommittéer i mitten på 1950-talet. Dessa redovisades i 1954 års familjeutrednings betänkande »Samhället och barnfamiljerna» samt av bostadskollektiva kommittén samma år. I den förra utgick man från värdet av det arbete husmodern tillför en tvåbarnsfamilj utifrån kostnaden för lön, inklusive kost och logi, för ett kompetent hembiträde. Den senare undersökte hur stor årsinkomst en förvärvsarbetande hustru måste ha för att nettoinkomsten av hennes arbete skulle förslå till de ytterligare utgifter, som förorsakades av att familjen på grund av hennes förvärvsarbete måste bo i kollektivhus och utnyttja de därmed förenade anordningarna.

De undersökningsresultat vilka dessa kommittéer kom fram till är numera inte giltiga. Ett hembiträde går knappast att uppbringa som jämförelseobjekt, och utgifterna för den service som bjuds i kollektivhus rimmar heller inte med dem som uppgavs för 15 år sedan.

Syftet med de undersökningar som då gjordes liksom med dem som begärdes av folkpartiet i början av 1960-talet — men som aldrig blev utförda — var främst att få en ekonomisk grund att utgå ifrån när det gällde att försöka inplacera de hemarbetande kvinnorna i vårt pensions- och socialförsäkringssystem i övrigt.

Detta syfte kvarstår och har ökat i styrka. Vi kommer aldrig att kunna skapa ekonomisk trygghet för denna grupp av kvinnor — omkring 700 000 — med mindre vi får utrett deras ekonomiska arbetssituation, främst när det gäller barntillsynen och barnavården.

Därtill har emellertid tillkommit nya aspekter på den ekonomiska uppskattningen av hemarbetet. Vi står på bostadsområdet inför att få servicehus och serviceområden i större omfattning än förut. För den enskilda familjen gäller det då i hög grad att kunna väga de ekonomiska utgifterna i det traditionella hushållet mot dem som satsas på tjänster, utförda av andra. Att göra den avvägningen utan att ha tillgång till mer exakta uppgifter om vad det kostar att själv utföra de flesta momenten i hushållet jämfört med kostnaden för kollektiv service innebär svåra och viktiga avgöranden.

Antalet gifta kvinnor som går ut på arbetsmarknaden ökar för varje år. Behovet av den kvinnliga arbetskraften ur samhällsekonomisk synpunkt är klart ådagalagt, inte enbart inom sådana områden som vårdnadsyrkena. I valet mellan hemarbete och yrkesarbete gäller det då likaså för den enskilde arbetstagaren att överväga de ekonomiska fördelarna och nackdelarna. Detta ställer sig utomordentligt svårt, inte minst för de lågavlönade.

Svårigheten att värdera hemarbetet ligger självfallet i det förhållandet att detta starkt varierar såväl ekonomiskt som tidsmässigt från familj till familj. Det är beroende av familjens storlek, den hemarbetandes utbildning för sitt arbete, arbetstakten, bostadens storlek och inredning liksom familjens storlek och antalet familjemedlemmar som deltar i arbetet. Men metoderna har otvivelaktigt ökat att mäta det ekonomiska värdet av den arbetsinsats som åtgår för barnvården, tvätt, inköp, klädsömnad, lagring av livsmedel m. m.

Under senare år har undersökningar gjorts i statlig regi eller privat med statliga bidrag för att exempelvis ekonomiskt värdera vad som lönar sig »att göra själv» och vad man sparar eller »ger ut» av pengar genom att anlita alla de tjänster som industrin ställer till förfogande. Dessa undersökningar ingår som ett väsentligt led i konsumentupplysningen och i de nu så aktuella åtgärderna för att skapa kunniga konsumenter av betydelse för den framtida produktionsprocessens inriktning. Bland de undersökningar som vi finner betydelsefulla kan nämnas en nyligen publicerad studieplan, »Varor på väg» av tjänstemannen i statens pris- och kartellnämnd Elise Ringborg, över konsumenternas ekonomiska insatser i distributionsprocessen av varor. Denna insats är mycket betydande och drabbar inte minst de hemarbetande, framför allt tidsmässigt. Uppskattar man detta i reda pengar, vilket finns lika stor anledning att göra för den hemarbetande som för andra arbetande grupper, kommer man fram till att inte obetydliga utgifter för varudistributionen övertagits av konsumenterna. Andra undersökningar, gjorda av bl. a. konsumentinstitutet eller med anslag från konsumentrådet, har tagit sikte på en ekonomisk uppskattning av vad som lönar sig att tillaga hemma jämfört med att köpa hel- eller halvfabrikat, rationalisera arbetet genom inköp av frys, tvättmaskin och andra kapitalvaror m. m.

Även om svårigheter kvarstår på grund av variationen i familjeförhållanden m. m. har otvivelaktigt nya möjligheter öppnats för undersökningar på detta område, som ger ett starkare underlag än vad vi nu har för att bedöma det ekonomiska värdet av hemarbetet. Ett ingående studium av detta är inte endast värdefullt utan nödvändigt. Det kan i första hand ske genom en samordning, komplettering och utökning av de undersökningar som redan gjorts.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom samordning och komplettering av gjorda undersökningar ombesörjer en ekonomisk värdering av det produktiva arbete som utförs i hemmen.

Stockholm den 23 januari 1969

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Birger Lundström (fp)

Rolf Wirtén (fp)

S.-O. Österdahl (fp)

Stig Stefanson (fp)
